

TIPOLOGIA SINTAGMELOR ÎN MODELUL D. D. DRAȘOVEANU. POSIBILE APLICAȚII ÎN PROIECTUL *SIASTRO*

1. Considerații preliminare: proiectul *SIASTRO*

Lucrarea de față se înscrie în cadrul unei cercetări mai ample, și anume proiectul *Sistem informatic pentru analiza sintagmatică a textelor în limba română. Fundamentare teoretică și implementare – SIASTRO*, pe care îl conducem¹. Realizat de un consorțiu format din patru parteneri (Universitatea „Babeș-Bolyai” – coordonator, S.C. Software ITC S.A. Cluj, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca și Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”), proiectul *SIASTRO* are trei obiective principale²:

(1) Realizarea unui *sistem lexico-gramatical*, format din următoarele componente:

(i) un lexicon cu intrări corespunzătoare cuvintelor limbii române, care conțin o serie de informații necesare tratării informatice a textelor;

(ii) proceduri de analiză lexico-morfologică;

(iii) interfețele grafice corespunzătoare.

(2) Modelarea analizei sintactice în vederea proiectării și implementării unui *analizor sintagmatic*, care identifică și analizează sintagmele nominale, verbale, adjectivale și adverbiale.

(3) O primă aplicație practică a analizorului sintagmatic: proiectarea și implementarea unui *sistem de extragere a termenilor* dintr-un corpus de texte aparținând unui domeniu specializat. Acest sistem va fi compus, la rândul său, din următoarele elemente:

(a) o componentă de identificare a sintagmelor care pot constitui termeni (candidații de termeni);

(b) o bază de date terminologică în care se înscriu termenii validați de utilizator;

¹ Proiectul este finanțat printr-un grant CEEEX Modulul I, Proiecte de cercetare-dezvoltare complexe, contract nr. 86 CEEEX-II-03/31.07.2006 (august 2006 – august 2008), director de proiect Conf. Dr. Emma Tămâianu-Morita.

² Pentru o prezentare detaliată a coordonatelor principale ale proiectului, vezi Tămâianu-Morita, Cherata & Vilcu 2006-2007.

(c) o componentă care realizează funcția de concordanță pentru sintagmele identificate, astfel încât, pentru fiecare candidat de termen, să poată fi stabilite contextele de apariție, de multe ori necesare utilizatorului pentru a confirma/infirma calitatea de termen;

(d) o interfață care să permită utilizatorului comunicarea cu sistemul.

Analizorul sintagmatic este central între cele trei componente principale vizate prin proiectul SIASTRO. Pe de o parte, informațiile conținute în lexicon trebuie să fie cele relevante pentru realizarea analizorului, analiza lexico-morfologică a fiecărui cuvânt ocurent într-un text oferind baza analizei sintagmatice. Pe de altă parte, rezultatele analizei sintagmatice sunt preluate de componenta de extragere terminologică, iar tipurile de sintagme analizate sunt particularizate în formele care constituie structura posibililor termeni în limba română³. Pentru a verifica funcționalitatea sistemului creat, se va alege în primă instanță un anumit domeniu de specialitate, pentru ca un corpus textual din respectivul domeniu să facă obiectul analizei lexico-morfologice și sintagmatice.

2. Baza analizei sintagmatice în modelul D. D. Drașoveanu: nivelul «sintagmic»

Conceptele fundamentale ale modelului gramatical elaborat de regretatul profesor clujean D. D. Drașoveanu sunt trecute în revistă și dezbătute de Cornel Vilcu (2008) și Dina Vilcu (2008) în lucrările incluse în prezentul volum. Prima contribuție (C. Vilcu) se focalizează asupra premiselor teoretice pentru descrierea funcțională a sintagmelor limbii române, cu justificarea autonomiei și omogenității funcționale a nivelului „sintagmic”. A doua contribuție (D. Vilcu) explorează însuși conceptul de *relație* la D. D. Drașoveanu, urmărind în detaliu argumentarea tezei că „relația este creatorul termenilor”, cu alte cuvinte că semnificatul relațional este cel care generează „conținutul calității de termen” și, prin aceasta, creează și definește *sintagma* ca atare (T – R – T). Ambele studii examinează modelul lui D. D. Drașoveanu din perspectiva relevanței sale teoretice și aplicative pentru cel de-al doilea obiectiv al proiectului SIASTRO, și anume modelarea analizei sintagmatice. Considerațiile care urmează se înscriu în continuitate față de demersul colegilor noștri, ca un al treilea pas pe traiectul valorizării acestei teorii sintactice, centrându-se asupra elementelor pe care tipologia sintagmelor limbii române, așa cum rezultă ea din modelul Drașoveanu, le poate oferi în beneficiul demersului de proiectare a analizorului sintagmatic automat.

Vom începe prin a rezuma tezele de importanță directă pentru tema noastră.

Nivelul de structurare idiomatice superior celui lexemic este numit de D. D. Drașoveanu, începând cu 1991, nivel *sintagmic*, iar anterior acestei date, pur

³ Vezi discuția detaliată întreprinsă de Cherata & Mihăescu (2007).

și simplu, „nivel gramatical”, termen menit să reflecte unitatea funcțională a unei părți a „morfologiei” (și anume partea care privește categoriile „de relație”) cu sintaxa⁴.

Așa cum o demonstrează Cornel Vilcu (2008), și cum am susținut și noi în repetate rânduri, viziunea este convergentă cu modul în care domeniul sintaxei este redefinit în lingvistica idiomatice funcționalistă coșeriană⁵. Se impune să precizăm că D. D. Drașoveanu și-a construit teoria sintactică independent de sursele coșeriene⁶ și cu focalizare declarată asupra limbii române, circumstanțiată prin unele paralelisme structurale și funcționale cu limbile latină și franceză. Coincidența rezultatelor sale cu viziunea coșeriană, plasată de la bun început la palierul epistemic al gramaticii generale, nu face decât să susțină, odată în plus, validitatea și fertilitatea cadrului conceptual avansat de Drașoveanu și în calitate de model gramatical general⁷.

După cum am indicat mai sus, termenul de nivel „sintagmic” apare pentru prima dată, într-un text publicat, în 1991, și anume într-o notă la termenul „paradigmatic”:

„Sunt necesare, alături de *paradigmatic* și *sintagmatic*, două adjective care să derive de la *paradigmă*, respectiv *sintagmă*; aceste adjective ar putea fi *paradigmatic* și *sintagmic*. Tămâianu [1990], 3.1.1., motivând prin modelele *fonemic*, *lexemic*, îl utilizează pe *sintagmic*.” (Drașoveanu 1991, p. 36, nota 5).

Paragraful la care se face referire este cuprins într-o lucrare privind schemele configuraționale în textul poetic, scheme pe care le-am definit ca entități semnificaționale (și nu ca entități designaționale), pe baza conceptului de *sintagmă* din modelul Drașoveanu, privit în latura sa de conținut (cT – cR – cT):

„[...] ideea că singura unitate supralexemică aparținând sistemului limbii este *sintagma*, teză demonstrată de Drașoveanu (1976, vezi mai ales p. 158-160). *Sintagma* constituie unitatea specifică a unicului nivel supralexemic al limbii, cel *sintagmic*, nivel unde găsim, codificate și fixate în relateme, toate *relațiile* posibile într-o limbă dată. Deoarece relatemele, înțeles drept solidaritate conținut-expresie, constituie nucleul sintagmei (Drașoveanu 1977), aceasta reprezintă o unitate sintactică în sens strict, adică se particularizează și se descrie prin realizările relatemei (ex. *sintagmă* prin acord adjectival, *sintagmă* prin flexiune cazuală).” (Tămâianu 1990, p. 194).

Termenul „sintagmic” ni s-a impus în mod firesc, la momentul respectiv, drept cel mai apropiat de esența nivelului structurării relaționale, răspunsul de la sine evident la căutarea de către D. D. Drașoveanu a unui termen în acord cu

⁴ Vezi de ex. Drașoveanu 1976, p. 158-162. Pentru distincția conceptuală *categorii de relație* vs *categorii de opoziție* și aplicarea ei la sistemul gramatical al limbii române, vezi Drașoveanu 1975.

⁵ O sinteză este cuprinsă în Coșeriu 1989, în special secțiunea 3.

⁶ De altfel, și din punct de vedere temporal, elaborarea celor două teorii la care ne referim se situează în concomitență, pe un interval de câteva decenii, începând cu anii 1960. La D. D. Drașoveanu, sistematizarea finală este cuprinsă în volumul *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, publicat în 1997.

⁷ Argumente faptice și ilustrări se aduc în Tămâianu-Morita 2004 și 2006, prin descrieri funcționale ale sistemului limbii japoneze utilizând modelul Drașoveanu.

realitatea lingvistică pe care o definește – a unui termen mai transparent decât cel de „gramatem”.

Relația sintactică are drept conținut specific semnificatul relațional⁸, iar drept purtător „relatemul”. În concordanță cu termenul anterior, cel de nivel „gramatical”, această unitate funcțională apare în studiile din anii '70 și '80 sub forma de „gramatem”, reunind, ca elemente de expresie, *morfemele (flectivele) de relație și conectivele* (Drașoveanu 1975, p. 68; 1976, p. 158). Cele două tipuri de „gramateme” corespund procedeele relaționale de flexiune și acord, pe de o parte, respectiv joncțiune, pe de altă parte. Una dintre cele mai cunoscute aplicații ale acestei disocieri (și reuniri!, tocmai prin evidențierea finalității unitare a celor două tipuri de entități lingvistice) o reprezintă clasificarea cazurilor după funcționalitatea lor⁹, în:

- (i) caz de ordinul 1 – cazul care este el însuși generator de funcție;
- (ii) caz de ordinul 2 – cazul angajat prin acord;
- (iii) caz de ordinul 3 – cazul impus de prepoziție, așadar fără contribuție proprie la generarea funcției.

Centrale în modelul Drașoveanu sunt teza binarității tuturor sintagmelor, inclusiv a celor interpropoziționale (Drașoveanu 1968, p. 22; 1971, p. 331; 1973, p. 274-275; 1976, p. 160-161; 1978b, p. 179-180) și teza că *sintagmele se definesc nu după identitatea lexico-morfologică a termenilor, ci după natura relației care le generează* (Drașoveanu 1977). Tipologia relatemelor este, așadar, cea care fundamentează, pe cale de consecință, tipologia sintagmelor în modelul Drașoveanu.

3. Tipurile de relateme subordonante (Rs) intrapropoziționale

La palierul intrapropozițional, procedeele relaționale active sunt **flexiunea, acordul, joncțiunea și juxtapunerea**. Orice sintagmă va fi construită, așadar, printr-unul dintre aceste procedee și va putea fi recunoscută tocmai în virtutea lor.

Tipurile de relateme subordonante intrapropoziționale au fost sistematizate de sintacticianul clujean într-un tablou general care, după câte știm, nu apare ca atare în studiile sale publicate. El a constituit însă coloana vertebrală a cursurilor sale de sintaxă susținute la Facultatea de Litere a Universității „Babeș-Bolyai”. Corelând două variante succesive ale tratării acestei problematice în cursurile din perioada 1988-1994, la care am asistat, am reconstituit acest tablou, în forma prezentată mai jos (*Tabelul 1*).

Tabloul are caracter de completitudine, el reprezentând, cu alte cuvinte, *sistemul relațiilor subordonante intrapropoziționale* în varianta exemplară a limbii române contemporane. Faptul este extrem de important din unghiul proiectării unui analizor sintagmatic automat: orice sintagmă este generată de relatemul său, iar relatemul său se va regăsi cu necesitate printre cele 25 de situații din sistematizarea următoare.

⁸ La Drașoveanu termenul de „sens” relațional se referă la un tip de conținut specific structurării idiomatice. De aceea, în perspectiva lingvisticii integrale fundamentate de Eugeniu Coșeriu, pe care o asumăm drept cadru general al tuturor investigațiilor noastre, preferăm termenul de „semnificat”, pentru a-l diferenția de „sens” în calitate de conținut specific planului textual.

⁹ „[...] felul cum se grupează cazurile în generarea funcțiilor” (Drașoveanu 1969, p. 77).

Tabloul Relațiilor Subordonante (Rs) Intrapropoziționale

ACORD	VERBAL	1. Pers. 2 (+ Nr. 2)	
	ADJECTIVAL	Adjectiv	2. N2
			3. Ac2
			4. D2 + G2
		Participiu-verb	5. N2
			6. Ac2
			7. D2 + G2
FLEXIUNE	CAZUALĂ	Caz 1'	8. N1'
			9. Ac1' +/- <i>pe</i>
			10. D1'
		Caz 1''	11. G1'
			12. N1''
			13. Ac1''
	MODAL-NEPERSONALĂ	14. Grz.	
		15. <i>a</i> + Inf.	
JONCTIUNE	PREPOZIȚIONALĂ	Prep. + Caz	16. Prep. + Ac3
			17. Prep. + G3
			18. Prep. + D3
		Prep. + Non-Caz	19. Prep. + Adv.
			20. Adv. + Postpoz. <i>de</i>
			21. Prep. + <i>a</i> + Inf.
			22. Prep. + Supin
			23. Prep. + Adj.
JUXTAPUNERE	24. Adv.		
	25. Interj.		

Tabelul 1
(Drașoveanu 1988-1994)

4. Tipologia sintagmelor rezultată din Tabloul Rs intrapropoziționale

Manifestările Rs sunt aplicate de D. D. Drașoveanu în descrierea unitară a construcțiilor prin care se realizează funcțiile sintactice de:

- (i) atribut;

- (ii) nume predicativ;
- (iii) EPS1 (format fără suprimarea unui verb *a fi*);
- (iv) EPS2 (obținut prin suprimarea verbului *a fi*);
- (v) complement,

sub forma unor „schite monografice” ale acestor funcții.

Prezentăm aici, cu titlu ilustrativ, inventarul construcțiilor atributului (*Anexa 1*) și ale EPS1 (*Anexa 2*), și ele reconstituite din sursele aferente cursurilor susținute de D. D. Drașoveanu între anii 1988-1994¹⁰.

Prin faptul că aplică în mod consecvent unul și același criteriu în descrierea și clasificarea tuturor funcțiilor sintactice, inventarele aduc, fiecare în parte, dar mai ales luate în ansamblu, un evident spor de claritate analitică.

De exemplu, până și o simplă privire comparativă asupra construcțiilor atributului, ale numelui predicativ și ale EPS1 evidențiază realizările lor progresiv mai restrânse în această ordine, susținând teza unității funcționale a celor trei, i.e. înțelegerea lor de către D. D. Drașoveanu drept specii ale uneia și aceleiași funcții, realizate în contexte progresiv mai determinate. Ne referim la definirea numelui predicativ și a EPS ca „atribute” în sintagme condiționate – „atribut” în prezența verbului „copulativ”, respectiv în prezența verbului „predicativ” (Drașoveanu 1973, p. 272-275; 1978a, p. 22).

Notăm, în subsidiar, că un mare număr de gramaticieni clujeni¹¹ au preluat și aplicat, de-a lungul timpului, teoria sintactică a lui D. D. Drașoveanu, vizând, fiecare, o porțiune sau alta a sistemului gramatical al limbii române și îndreptându-se cu precădere spre regândirea gramaticii tradiționale de uz didactic.

În ceea ce privește tipologia sintagmelor discutată aici, de pildă, D. Bejan (1995) urmează în mare modelul lui D. D. Drașoveanu. Dată fiind însă finalitatea strict didactică a lucrării, nu avem de-a face cu o aplicare sistematică sau, cu atât mai puțin, cu o punere în valoare a potențialului teoretic al modelului, ci, mai degrabă, cu preluarea fragmentară a unor elemente ale modelului, în paralel cu omiterea ori simplificarea altora. Să explicăm.

În primul rând, „modalitățile de construcție” sunt indicate numai la atribut și complement, nu și la numele predicativ (p. 292-297) sau EPS (p. 349-350), astfel încât prezentarea nu lasă să transpară statutul central al relatelui pentru definirea sintagmei, ori faptul că tipurile de relateme sunt relevante pentru tipologia *tuturor* sintagmelor, nu numai a unora dintre ele.

În al doilea rând, la atribut sunt enumerate patru „modalități de construcție”, în forma: „flexiune”, „acord”, „joncțiune”, „alăturare” (Bejan 1995, p. 301-302). „Alăturarea” este însă considerată a fi modalitatea de construcție și la atributul

¹⁰ Pentru fiecare construcție selectăm aici câte un singur exemplu, fără a intra în toate detaliile discuțiilor și precizărilor suplimentare oferite de D. D. Drașoveanu.

¹¹ Menționăm doar câteva nume, ale celor care sunt sau au fost, la rândul lor, profesori la Facultatea de Litere a Universității „Babeș-Bolyai”: Ștefan Házzy, Gligor Gruită, G. G. Neamțu, Dumitru Bejan, Viorel Hodiș.

exprimat prin verb la infinitiv și gerunziu (ex. *Are obligația a face zilnic de mâncare*), pe când în modelul Drașoveanu construcția cu infinitivul este încadrată la flexiunea modal-nepersonală, iar cea cu gerunziul este demonstrată a fi contragere de atributivă¹². Tipologia **Rs**, fie ea și în forma „adaptată” de autor, rămâne ulterior suspendată, nu este urmărită în consecințele sale, întrucât „tipurile de attribute” sunt păstrate întocmai ca în gramatica școlară tradițională, unde se practică o clasificare după clasa lexico-gramaticală a cuvântului (Bejan 1995, p. 302-316).

În al treilea rând, la complement „modalitățile de construcție” sunt enumerate sub forma „flexiune”, „joncțiune”, „joncțiune și flexiune” (*sic!*), „juxtapunere” (p. 317-318). Surprinzător, exemplele vădesc că autorul consideră a fi realizate prin „joncțiune” complementele cu prepoziții care impun cazul acuzativ, în timp ce „joncțiune și flexiune” acoperă complementele cu prepoziții care cer genitivul și dativul. Este de domeniul evidenței că o asemenea interpretare se îndepărtează radical de concepția lui D. D. Drașoveanu, unde prepoziționalul, *tot prepoziționalul*, nu numai cel care „se vede” prin faptul că impune caz marcat cu flexive non-zero, reprezintă joncțiune pur și simplu, tocmai fiindcă aici prepoziția, nu cazul, este cea care îndeplinește rolul relațional:

„Prepoziția, legic, este urmată de un substantiv sau pronume la cazul cerut. Cazul însă, în această situație, nu mai este purtător de funcție: în exemplul *lupta contra dușmanului, dușmanului*, deși la genitiv, nu este atribut genitival, ci prepozițional, tocmai pentru că relația este preluată – în comparație cu *lupta dușmanului* – de prepoziție. Tot așa, acuzativul, cerut de prepoziție [...], sau dativul, în aceleași condiții [...], încât trebuie să admitem că joncțiunea prepozițională exclude flexiunea causală ca mijloc de exprimare a raporturilor.” (cu precizarea, în notă de subsol: „Altfel s-ar pune problema în gramatica limbilor în care una și aceeași prepoziție se construiește cu mai multe cazuri”) (Drașoveanu 1968, p. 31).

5. Tipologia sintagmelor din modelul Drașoveanu – posibile aplicări în perspectiva proiectului *SIASTRO*

Aplicabilitatea modelului Drașoveanu în proiectarea analizorului sintagmatic automat din cadrul proiectului *SIASTRO* rezultă, în opinia noastră, din următoarea constatare.

Schițele monografice ale funcțiilor sintactice pot fi citite nu doar ca ele înseși, ci și, – am spune –, **în secțiune transversală**. Cu alte cuvinte, prin corelarea

¹² Dintre exemplele date de D. Bejan la atributul verbal exprimat prin verb la gerunziu (1995, p. 315) unele, precum „văd coșuri fumegând”, sunt interpretabile, de fapt, drept contragere de atributivă (*Văd coșuri care fumegă*) sau de completivă indirectă (*Văd coșuri cum/că fumegă*). La altele, cum ar fi „aud oameni certându-se”, „am văzut oameni admirându-și propriile gafe”, poziția sintactică este în primă instanță interpretabilă drept contragere de completivă indirectă și, doar într-o a doua instanță, cu mai mică probabilitate, drept contragere de atributivă.

tuturor inventarelor pe linia fiecărui tip de construcție (i.e. a fiecărui tip/subtip de **Rs**), obținem **descrierea funcțional-unitară a funcțiilor sintactice posibile generate de fiecare Rs. Obținem, adică, schițe monografice ale relatemelor subordonante și, în virtutea lor, schițe monografice ale sintagmelor sub aspectul funcționalității lor sintactice.**

Ideea este susținută și confirmată de perspectiva de tratare a nominativului 1 și acuzativului 1 în Drașoveanu 1997 (p. 119-131).

Să configurăm aici, spre exemplificare, câteva secțiuni ale unui asemenea tablou transversal.

Construcția 5. Part.-vb N2

Funcție sint.	Realizare	Exemplu
Atr.	+	<i>fetița premiată a venit</i>
NP	–	–
EPS1	+	<i>construcțiile au fost lăsate neterminate</i>
EPS2	+	<i>fetița vine premiată</i>
Compl.	–	–

Construcția 10. D1'

Funcție sint.	Realizare	Exemplu
Atr.	+	<i>acordarea de premii elevilor</i>
NP	–	–
EPS1	–	–
EPS2	–	–
Compl.	+	C. Ind.: <i>s-au acordat premii elevilor</i> C. circ. de loc: <i>du-te naibii</i>

Cf. Construcția 18. Prep. + D3

Funcție sint.	Realizare	Exemplu
Atr.	+	<i>reușita datorită muncii</i>
NP	+	<i>reușita a fost conform așteptărilor</i>
EPS1	–	–
EPS2	+	<i>vremea s-a dovedit conform buletinului meteo</i>
Compl.	+	<i>a înghețat datorită gerului</i>

Construcția 11. G1'

Funcție sint.	Realizare	Exemplu
Atr.	+	<i>cartea elevului</i>
NP	–	–
EPS1	–	–
EPS2	–	–
Compl.	–	–

Cf. Construcția 17. Prep. + G3

Funcție sint.	Realizare	Exemplu
Atr.	+	<i>lupta contra poluării</i>
NP	+	<i>lupta este contra poluării</i>
EPS1	–	–
EPS2	+	–
Compl.	+	<i>luptăm contra poluării</i>

Construcția 14. Grz.

Funcție sint.	Realizare	Exemplu
Atr.	–	–
NP	–	–
EPS1	–	–
EPS2	–	–
Compl.	+	C. de mod: <i>trece apa înotând</i> C. instrumental: <i>pătrunse spărgând ușa</i> C. limitativ: <i>să nu continuăm cercetând</i>

Cf. Construcția 15. a + Inf.

Funcție sint.	Realizare	Exemplu
Atr.	+	<i>are aerul a spune că</i>
NP	+	<i>datoria noastră este a lupta</i>
EPS1	–	–
EPS2	–	–
Compl.	+	<i>a încercat a-mi spune</i>

Beneficiile care derivă din adoptarea cadrului conceptual al sintaxei de tip Drașoveanu se grupează, credem, în două mari zone.

În primul rând, terminologia utilizată pentru caracterizarea sintagmelor se va afla în concordanță cu realitatea obiectului descris și modelat (structurarea limbii române la nivel sintactic). Se evită astfel inconsecvența și, uneori, și ambiguitatea creată în virtutea denominațiilor de tipul „sintagmă nominală”, „sintagmă adjectivală”, „sintagmă verbală” etc., ce reflectă natura lexico-gramaticală a unuia dintre termenii sintagmei¹³ și nimic mai mult, acoperind *nediferențiat* construcții radical diferite din punct de vedere funcțional (sintactic). De pildă, toate construcțiile de sub pozițiile 2-7 de la atribut, NP, EPS1 și EPS2 sunt „sintagme adjectivale”. Pe de altă parte, din perspectiva funcției sintactice pur și simplu, toate construcțiile realizate la atribut (*Anexa 1*) sunt „sintagme atributive”. Oricare dintre denominațiile de acest tip *indică doar statutul termenilor, nu și relația însăși*.

¹³ Și aici se produc adesea inconsecvențe: uneori denumirea trimite la termenul subordonat din sintagmă, alteori la termenul regent.

În al doilea rând, într-o aplicație de analiză sintagmatică automată, aceste tablouri funcționale ale **Rs** se vor manifesta sub forma unor spectre de posibilități – a unor palete de valori sintactice posibile. După cum bine se știe, analiza automată impune o anumită procedură (secvență de pași) diferită de cea a analizei efectuate de un subiect uman. Aceasta din urmă poate ține seama de contexte oricât de îndepărtate în ambele sensuri (contexte antecedente sau succedente unității analizate), poate ignora spontan intercalările nerelevante, poate verifica încadrarea morfologică prin probe de inserție în contexte diagnostice și comportamentul sintactic prin probe de acord, *poate recunoaște relatemul* pe baza experienței analitice anterioare. Întrucât analiza automată nu are la îndemână asemenea proceduri, utilă într-o primă etapă a implementării credem că ar fi tocmai *absența* unor valori sintactice (nerealizarea anumitor funcții sintactice la anumite **Rs**), întrucât o asemenea absență reduce alternativele oferite inițial în pură virtualitate sistemică, preliminar unei analize complexe a contextului dat. Se înțelege de la sine, zonele de aplicabilitate imediată vor fi cele în care **Rs** poate fi identificat în mod direct prin analiza lexico-morfologică.

* * *

După cum am evidențiat în scurta discuție din secțiunea 4., considerăm că restituirea modelului D. D. Drașoveanu în integralitatea sa și cu acuratețe rămâne o sarcină de viitor pentru discipolii direcți și indirecti ai profesorului clujean. Este vorba despre o operă cu adevărat excepțională, a cărei originalitate și coerență rămân neegalate în perimetrul abordărilor nivelului gramatical al *limbii funcționale*, la palierul *sistemului* (în accepție coșeriană).

Lucrarea de față, ca, de altfel, întregul demers de valorizare a modelului Drașoveanu în documentarea și proiectarea analizei sintagmatică în cadrul proiectului SIASTRO, își asumă, pe lângă evidentele obiective de natură practic-aplicativă, și o asemenea finalitate.

Anexa 1: Construcțiile ATRIBUTULUI

ACORD	VERBAL		1. Pers.2 (+ Nr. 2)	–	–
	ADJECTI- VAL	Adj.	2. N2	+	vezi Nota (1)
			3. Ac2	+	
			4. D2 + G2	+	
		Part.-verb	5. N2	+	
			6. Ac2	+	
			7. D2 + G2	+	

FLEXI- UNE	CAZUAL	Caz 1'	8. N1'	+	<i>elevul Popescu</i> (falsă apozitie)
			9. Ac1' +/- pe	+	<i>invidia pe Ion;</i> <i>mersul noaptea</i>
			10. D1'	+	<i>acordarea de premii</i> <i>elevilor</i>
			11. G1'	+	<i>cartea elevului</i>
		Caz 1''	12. N1''	-	-
			13. Ac1''	-	-
MOD. NEPERS			14. Grz.	-	vezi Nota (2)
			15. a + Inf.	+	<i>are aerul a spune că</i>
JONC- ȚIUNE	PREP.	Prep. + Caz	16. Prep. + Ac3	+	<i>carte de citire</i>
			17. Prep. + G3	+	<i>lupta contra poluării</i>
			18. Prep. + D3	+	<i>reușita datorită muncii</i>
		Prep. + Non-Caz	19. Prep. + Adv.	+	<i>omul de acolo</i>
			20. Adv.+ postpoz. de	+	<i>o astfel de femeie</i>
			21. Prep. + a + Inf.	+	<i>arta de a povesti</i>
			22. Prep. + Supin	+	<i>mașină de calculat</i>
			23. Prep. + Adj.	+	vezi Nota (3)
JUXTA- PUNERE	24. Adv.		+	<i>mersul înainte</i>	
	25. Interj.		+	<i>halal băiat</i>	

(Drașoveanu 1988-1994)

Nota (1). Este vorba de atributul adjectival așa cum este el definit și recunoscut și în gramatica tradițională, cu toate realizările cazuale prin acord, inclusiv cele ale participiului-verb (ex. *bere băută*).

Nota (2). Construcția nu se realizează întrucât „gerunziul acordat” este adjectiv, încadrându-se astfel la construcțiile prin acord cazual, iar gerunziul neacordat pe poziție sintactică de atribut (ex. *scrisoare privind*) este contragere de atributivă, adică se realizează la nivel inter-, nu intra-propozițional.

Nota (3). Exemplul discutat de D. D. Drașoveanu este următorul. Într-o structură precum *înalt de peste doi metri*, constatăm existența sintagmei *peste doi metri*, unde numeralul *doi* se află în ipostază adjectivală, și este atributul lui *metri*, apărând însă relaționat prin intermediul prepoziției *peste*. Cu toate acestea, nici aici prezența prepoziției nu anulează fenomenul de acord adjectival (cf. *veche de peste două secole*). Întrucât acordul este întotdeauna unul în *toate* categoriile comune, aici *gen, număr și caz*, rămâne posibilă interpretarea sintagmei respective drept instanțiere a construcției 3. Credem că aceasta explică, de fapt, și plasarea de către D. D. Drașoveanu a construcției Prep. + Adj. în afara perimetrului cazului 3: cazul adjectivului nu este unul impus de prepoziție.

Anexa 2: Construcțiile EPS1

ACORD	VERBAL	1. Pers. 2 (+ Nr. 2)		-	-
	ADJECTI- VAL	Adj.	2. N2	+	<i>ele au crescut mari</i>
			3. Ac2	+	<i>părinții le-au crescut mari</i>
			4. D2 + G2	-	-
		Part.-verb	5. N2	+	<i>construcțiile au fost lăsate neterminate</i>
			6. Ac2	+	<i>construcțiile le-au lăsat neterminate</i>
			7. D2 + G2	-	-
FLEXI- UNE	CAZUAL	Caz 1'	8. N1'	-	-
			9. Ac1' +/- <i>pe</i>	-	-
			10. D1'	-	-
			11. G1'	-	-
		Caz 1''	12. N1''	+	<i>ne-a venit profesoară</i>
			13. Ac1''	+	<i>am avut-o profesoară</i>
	MOD NEPERS.	14. Grz.		-	-
		15. <i>a</i> + Inf.		-	-
JONC- ȚIUNE	PREP.	Prep. + Caz	16. Prep. + Ac3	-	vezi Nota (4)
			17. Prep. + G3	-	-
			18. Prep. + D3	-	-
		Prep. + Non-Caz	19. Prep. + Adv.	-	-
			20. Adv.+ postpoz. <i>de</i>	-	-
			21. Prep. + <i>a</i> + Inf.	-	-
			22. Prep. + Supin	-	-
			23. Prep. + Adj.	-	-
JUXTA- PUNERE	24. Adv.		+	<i>le-a lăsat altfel</i>	
	25. Interj.		-	-	

(Drașoveanu 1988-1994)

Nota (4). În structuri precum *ziariștii au calificat dezbaterile drept furtunoase, l-a declarat ca premiant*, inserarea unităților *ca, de, drept* nu anulează acordul (la adjectiv), respectiv secundarea cazuală (la substantiv). Aceste unități funcționează aici adverbial și nu impun caz (Drașoveanu 1978a, p. 23), astfel încât construcția 16 nu se realizează.

BIBLIOGRAFIE

- Bejan 1995 = Dumitru Bejan, *Gramatica limbii române. Compendiu*, Cluj-Napoca, Echinoc.
- Cherata & Mihăescu 2007 = Sanda Cherata & Manuela Mihăescu, *Modele formale de reprezentare a informațiilor lexicale și terminologice în proiectul SIASTRO*, 5th International Congress on Romanian Studies, Constanța, June 25-28.
- Coseriu 1989/1994-1995 = Eugenio Coseriu, *Principes de syntaxe fonctionnelle*, în „Travaux de linguistique et de philologie”, XXVII, Strasbourg-Nancy, p. 5-46; traducere în limba română de E. Tămâianu: *Principii de sintaxă funcțională*, în „Dacoromania”, serie nouă, I, nr. 1-2, p. 29-68.
- Drașoveanu 1968 = D. D. Drașoveanu, *Observații asupra cuvintelor relaționale*, în CL, XIII, nr. 1, p. 19-32.
- Drașoveanu 1969 = D. D. Drașoveanu, *O clasificare a cazurilor cu aplicare în problema posesivelor*, în CL, XIV, nr. 1, p. 77-81.
- Drașoveanu 1971 = D. D. Drașoveanu, *O categorie sintactică - unicitatea*, în CL, XVI, nr. 2, p. 325-335.
- Drașoveanu 1973 = D. D. Drașoveanu, *Sintagma „Verb + Adjectiv” – o certitudine?*, în CL, XVIII, nr. 2, p. 265-277.
- Drașoveanu 1975 = D. D. Drașoveanu, *Categoriile gramaticale de relație și de opoziție ale limbii române*, în CL, XX, nr. 1, p. 67-79.
- Drașoveanu 1976 = D. D. Drașoveanu, *Sens relațional și gramatem – conținut și expresie la nivelul gramatical al limbii*, în CL, XXI, nr. 2, p. 153-163.
- Drașoveanu 1977 = D. D. Drașoveanu, *Relația – dimensiunea esențială a sintagmei*, în CL, XXII, nr. 2, p. 155-158.
- Drașoveanu 1978a = D. D. Drașoveanu, *De la morfemul pe la un sistem al determinanților substantivului*, în O. Vințeler (coord.), *Probleme de sintaxă*, Cluj-Napoca: Universitatea „Babeș-Bolyai”, p. 11-32.
- Drașoveanu 1978b = D. D. Drașoveanu, *Structuri și linearitate*, în CL, XXIII, nr. 2, p. 177-181.
- Drașoveanu 1988-1994 = D. D. Drașoveanu, *Sintaxa limbii române. Curs universitar ținut la Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere*, în perioada anilor universitari 1988-1994.
- Drașoveanu 1991 = D. D. Drașoveanu, *Desinențial și intonațional în definirea și clasificarea predicatului*, în CL, XXXVI, nr. 1-2, p. 35-45.
- Drașoveanu 1997 = D. D. Drașoveanu, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium.
- Tămâianu 1990 = Emma Tămâianu, *Procese configuraționale textual-poetice (Cu aplicare la numele proprii)*, în *Semiotica și Poetica (Lucrările celui de-al V-lea Simpozion de Stilistică – Poetică – Semiotică, 16-17 nov. 1990)*, 5, Cluj-Napoca, 1992, p. 191-203.
- Tămâianu-Morita 2004 = Emma Tămâianu-Morita, *Limba japoneză. Schițe de gramatică funcțională*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Clusium.
- Tămâianu-Morita 2006 = Emma Tămâianu-Morita, *Limba japoneză. Schițe de gramatică funcțională*, vol. II, Cluj-Napoca, Editura Clusium.
- Tămâianu-Morita, Cherata, & Vilcu 2006-2007 = Emma Tămâianu-Morita, Sanda Cherata & Cornel Vilcu, *Analiza sintagmatică a textelor românești prin mijloace informatice: Proiectul SIASTRO*, în „Dacoromania”, serie nouă, XI-XII, p. 75-84.
- C. Vilcu 2008 = Cornel Vilcu, *Preliminarii teoretice la analiza gramaticală în proiectul SIASTRO: Nivelul sintagmic*, supra, p. 117-126.
- D. Vilcu 2008 = Dina Vilcu, *Conceptul de relație în opera gramaticală a lui D. D. Drașoveanu*, supra, p. 127-135.

THE TYPOLOGY OF SYNTAGMS IN D. D. DRAȘOVEANU'S MODEL.
POSSIBLE APPLICATIONS IN THE SIASTRO PROJECT

(Abstract)

The core concept of D.D. Drașoveanu's syntactic model, namely the 'relational meaning (significatum)', as an autonomous type of idiomatic content specific to relational words, allows for a functionally coherent and unitary description of all the categories of syntagms in the Romanian language at its systemic level of organization. The paper focuses on intra-clausal syntagms generated by subordination, and examines the applicability and advantages of Drașoveanu's model in the process of designing and implementing a system for automatic syntagm analysis, within the *SIASTRO* project.

*Universitatea „Babeș-Bolyai”
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31*